

УДК 658.330.3

*С. В. Добринь,  
к. е. н., доцент кафедри фінансів  
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця*

## **ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*S. V. Dobryn  
PhD, Associate professor of the Department of Finance  
S. Kuznets Kharkiv National University of Economics*

### **DETERMINING THE LEVEL OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF KHARKIV REGION ENGINEERING INDUSTRY**

*Стаття присвячена дослідженню стану інвестиційної привабливості суб'єктів підприємництва та виокремлення основних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що здійснюють суттєвий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємств машинобудівної галузі Харківської області. За результатами проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, запропоновано методичний підхід щодо визначення рівня інвестиційної привабливості підприємств машинобудівної галузі Харківської області на основі позиціонування підприємства у просторі розробленої матриці, побудованої за результатами оцінки рівня мінливості факторів зовнішнього та внутрішнього походження, що дозволяє впровадження відповідних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємств. Рекомендації з визначення рівня інвестиційної привабливості підприємств сформовані на основі комплексної оцінки фінансового стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання та розподілу прибутку та інших основних фінансово-господарських показників діяльності підприємств машинобудівної галузі Харківської області.*

*The article investigates the state of the investment attractiveness of business entities and isolating the main factors external and internal environment, which have a significant impact on the investment attractiveness of the engineering industry Kharkov region. The results of the analysis of financial and business enterprises, methodical approach to determine the level of investment attractiveness of the engineering industry Kharkov region based on the positioning of the enterprise in space developed matrix, based on the evaluation of the variability of factors internal and external origin which allows the implementation of relevant recommendations to increase the investment attractiveness of enterprises. Guidance on investment attractiveness of enterprises formed on the basis of a comprehensive assessment of the financial situation, development opportunities, scope and prospects and profit distribution and other key financial and economic performance indicators engineering industry Kharkov region.*

**Ключові слова:** інвестиційна привабливість підприємств, фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, виробнича діяльність, інвестиційна привабливість, фінансово-господарська діяльність, якість управління, ресурсний потенціал, виробничі фонди.

**Keywords:** The investment attractiveness of enterprises, factors external and internal environment, industrial activity, investment attractiveness, financial and economic activities, quality management, resource potential and production assets.

**Постановка проблеми.** У вітчизняній промисловості спостерігається стійка тенденція недоотримання капіталовкладень та скорочення державного фінансування інвестиційних процесів. Інвестиційні вкладення, які надходять із зовнішнього економічного простору не відповідають нагальним потребам економіки, а їх розміри залишаються незначними. Внаслідок зниження темпу росту інвестицій знижуються темпи розвитку науково-технічних процесів та виробництва, погіршується інвестиційний клімат в країні, застарілі технології залишаються незмінними [1].

**Аналіз останніх публікацій та досліджень.** Основні питання інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств висвітлені в працях таких науковців, як: Бланк І. А., Верзакова Є. А., Голіков А. П., Казакова Н. А., Шуба М. В., Ковальов В. М., Яковлєва Ю. В., Кубарева І. В. [1-5] та ін. Однак, розгляд цього питання в межах аналізу машинобудівної галузі Харківської області потребує більшого детального вивчення.

**Мета дослідження.** Вивчення проблем інвестиційної привабливості суб'єктів підприємництва та розробка рекомендацій щодо визначення рівня інвестиційної привабливості підприємств на основі комплексної оцінки фінансово-господарських показників діяльності підприємств машинобудівної галузі Харківської області.

**Виклад основного матеріалу.** Проблема залучення інвестицій є дуже актуальною для промислових підприємств, оскільки провідна роль у галузевій структурі України належить саме промисловості, яка є важливою ланкою господарства країни. Зокрема, важка промисловість формує найбільшу частину загальної вартості реалізованої продукції промисловості, так на машинобудування припадає 12-14% [2].

Аналізуючи машинобудівні підприємства Харківської області слід зазначити, що у галузі існують підприємства, які знаходяться на різних стадіях розвитку та є привабливими для різних категорій інвесторів. Рівень розвиненості ринкових, фінансово-економічних, техніко-технологічних та організаційно-управлінських сторін інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств України є різним: вони мають задовільні ринкові перспективи для залучення інвестицій, переважно задовільний рівень фінансово-економічного стану, разом з тим недостатніми є інвестиції у техніко-технологічний розвиток та низьким є рівень управління ними. Це свідчить про нагальні потреби в інвестиціях й про відсутність цілеспрямованих дій та відповідного організаційного підґрунтя для їх залучення [4].

Через наявність суттєвих відмінностей щодо фінансово-економічного стану вітчизняних підприємств, доцільно застосування кількісно-якісного підходу до оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємств (ІПП) через діагностику факторів впливу на стан ІПП та позиціонування підприємств за визначеним рівнем їх інвестиційної привабливості.

Аналіз інвестиційної привабливості (ІП) доцільно проводити одночасно з формуванням загальної стратегії розвитку підприємства (рис. 1), тобто порядок визначення рівня ІПП має передбачати виконання наступних етапів управлінських робіт: аналіз внутрішнього середовища і зовнішнього оточення

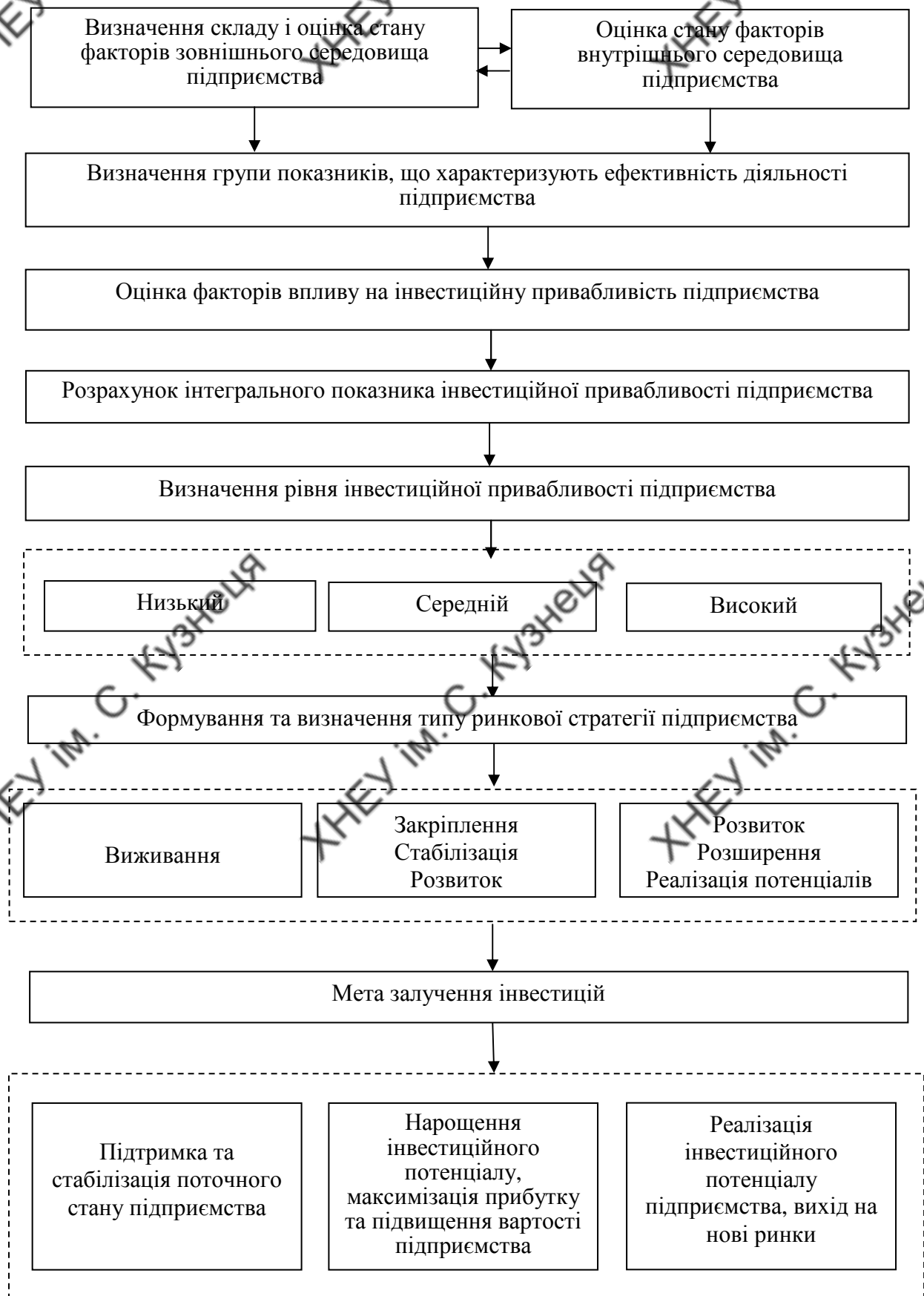


Рис. 1. Етапи визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства

підприємства, оцінка факторів впливу на ІПП; визначення рівня ІП; формування стратегічних цілей та визначення типу ринкової стратегії; встановлення основної мети залучення інвестицій.

Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства є першочерговим для визначення ІПП. Тому, під час проведення аналізу і оцінки факторів впливу на ІП, серед загальних показників, що визначають фінансово-економічний стан підприємства, доцільно обрати показники, які характеризують саме ефективність його діяльності.

Для розрахунку рівня ІП підприємств машинобудівної галузі Харківської області, проаналізуємо показники, що характеризують ефективність діяльності підприємств: рівень рентабельності, ритмічність виробництва, стан матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, ефективність використання виробничих фондів, ефективність фінансово-господарської діяльності, рівень якості управління, рівень ресурсного потенціалу, доля витрат на апарат управління, плінність кадрів. Вибір саме цих показників, засновано на можливості їхнього прямого впливу на ІП підприємства.

Таким чином, отримуємо сукупність показників, що характеризують ефективність діяльності машинобудівних підприємств Харківської області. На основі проведеного аналізу проведемо систематизацію показників за відповідними групами, що відображають стан ІП машинобудівних підприємств. Так, наявні показники доцільно систематизувати у певну групу факторів, що впливають на рівень ІП машинобудівних підприємств: ефективність фінансово-господарської діяльності; рівень якості управління; рівень ресурсного потенціалу; ефективність використання виробничих фондів (табл. 1).

**Таблиця 1.**  
**Складові фактори впливу на рівень ІПП**

Фактори		Складові показники	
Ф1	Ефективність фінансово-господарської діяльності	X1	коефіцієнт рентабельності власного капіталу
		X2	коефіцієнт рентабельності активів
		X3	коефіцієнт рентабельності операційної діяльності
Ф2	Рівень якості управління	X1	показник ритмічності виробництва
		X2	показник доли витрат на апарат управління
		X3	показник плінності кадрів
Ф3	Рівень ресурсного потенціалу	X1	темп приросту матеріальних ресурсів
		X2	темп приросту нематеріальних ресурсів
		X3	темп приросту трудових ресурсів
		X4	стан фінансових ресурсів (перевищення власного капіталу над позиковим)
Ф4	Ефективність використання виробничих фондів	X1	коефіцієнт фондівдачі
		X2	коефіцієнт фондомісткості одиниці продукції
		X3	коефіцієнт матеріаломісткості одиниці продукції

При обранні факторів впливу на рівень ІП, необхідно враховувати ступінь мінливості цих факторів. Оскільки фактори можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив, то мінливість факторів – це нестабільність впливу фактора, яка підвищує ймовірність переходу фактора із одного стану в інший.

Мінливість факторів розглядається автором в двох граничних рівнях – високий й низький. Низький рівень вказує на його нестабільність та неможливість прогнозування на великий проміжок часу. При ігноруванні підприємством такого стану і невживанні заходів до стабілізації ситуації, або для досягнення стійкості підприємства перед змінами впливу цього фактору, настає ймовірність переходу впливу фактора з позитивного стану в негативний. Висока мінливість, на відміну від низької, показує стабільність показників діяльності підприємства. Дію такого фактора можливо спрогнозувати та скоригувати, або пристосуватися до його впливу. Звісно, високий рівень факторів значно краще для підприємства, як при формуванні ІП, так і в його загальній виробничій діяльності.

Для практичного визначення впливу зазначених факторів на діяльність машинобудівних підприємств Харківської області, було обрано ряд складових чинників, сукупність числових результатів яких дає змогу визначити ступінь мінливості певного фактору. Для визначення рівня ІП підприємств машинобудівної галузі Харківської області встановимо рівень мінливості впливу факторів на діяльність цих підприємств та завдяки отриманим результатам сформуємо рекомендації щодо подальшої стратегії розвитку підприємств для підвищення рівня інвестиційної привабливості. Далі проведемо присвоєння бальної оцінки чинникам в залежності від рівня їх мінливості.

В рамках реалізації кількісно-якісного підходу була сформована вибірка провідних підприємств машинобудування Харківської області, що складається з 20 об'єктів.

Показник ефективності фінансово-господарської діяльності – це результат, отриманий або потенційно можливий в процесі перетворення певних ресурсів у кінцевий продукт. Саме тому для того, щоб визначити рівень ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств, необхідно розрахувати комплекс

показників, до яких можна віднести коефіцієнт рентабельності власного капіталу, коефіцієнт рентабельності активів та коефіцієнт рентабельності операційної діяльності (табл. 2).

**Таблиця 2.**  
**Якісна оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності**

Підприємства	X1	X2	X3	Загальна оцінка мінливості фактору (Ф1)
ПАТ «Електромашина»	2	2	2	2
ПАТ «Харківський завод гідропривід»	1	1	2	1
ПАТ «Автрамат»	1	1	1	1
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	2	2	2	2
ПАТ «Завод Південкабель»	2	2	1	2
ПАТ «Завод Фрунзе»	2	2	2	2
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	1	1	2	1
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	2	2	2	2
ПАТ «Турбоатом»	2	2	2	2
ПАТ «Турбогаз»	2	2	2	2
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1	1	1	1
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	1	1	1	1
ПАТ «Харківхолодмаш»	2	2	2	2
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1	1	1	1
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Грансв'язок»	1	1	1	1
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»	2	2	2	2
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський електроштитовий завод»	2	2	2	2
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	1	1	1	1

Показник «якість управління» включає всі ключові характеристики якості управлінської діяльності підприємства. Рівень якості управління підприємством – це результат його функціонування, що забезпечує підприємству досягнення поставлених цілей при найменших витратах на управління. Показники, що характеризують систему управління: коефіцієнт ритмічності виробництва; коефіцієнт економічності апарату управління; коефіцієнт якості виконання управлінських функцій; коефіцієнт оперативності роботи апарату управління; коефіцієнт стабільності кадрів (табл. 3).

**Таблиця 3.**  
**Оцінка рівня якості управління**

Підприємства	X1	X2	X3	Загальна оцінка мінливості фактору (Ф2)
ПАТ «Електромашина»	2	2	2	2
ПАТ «Харківський завод гідропривід»	1	1	2	1
ПАТ «Автрамат»	2	1	1	1
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	1	2	1	1
ПАТ «Завод Південкабель»	2	2	1	2
ПАТ «Завод Фрунзе»	2	2	1	2
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	2	2	2	2
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	2	1	1	1
ПАТ «Турбоатом»	2	2	1	2
ПАТ «Турбогаз»	1	1	1	1
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1	1	1	1
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	2	2	1	2
ПАТ «Харківхолодмаш»	2	2	1	2
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1	2	1	1
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Грансв'язок»	1	1	1	1
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»	1	1	1	1
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2	2	2	2

ПрАТ «Харківський електроцитовий завод»	1	2	1	1
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	2	1	1	1

Разом із загальними критеріями ефективності, існують також і індивідуальні критерії, до яких можна віднести: коефіцієнт використання робочого часу; коефіцієнт використання кваліфікації; коефіцієнт умов праці. Тому, визначення рівня якості управління доцільно обрати наступні показники: ритмічність виробництва, економічність апарату управління та плінність кадрів (табл. 3).

Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства.

Рівень ресурсного потенціалу розглядаємо як сукупність наступних показників: темп приросту матеріальних ресурсів, темп приросту нематеріальних ресурсів, темп приросту трудових ресурсів, стан фінансових ресурсів (перевищення власного капіталу над позиковим) (табл. 4).

**Таблиця 4.**  
**Якісна оцінка рівня ресурсного потенціалу**

Підприємства	X1	X2	X3	X4	Загальна оцінка мінливості фактору (Ф3)
ПАТ «Електромашина»	2	1	2	2	2
ПАТ «Харківський завод Гідропривід»	1	1	1	1	1
ПАТ «Автрамат»	2	2	1	1	1
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	2	1	1	2	2
ПАТ «Завод Південкабель»	2	1	1	2	2
ПАТ «Завод Фрунзе»	2	2	1	2	2
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	1	2	1	1	1
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	1	2	1	2	2
ПАТ «Турбоатом»	1	1	1	2	1
ПАТ «Турбогаз»	2	2	1	2	2
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1	1	2	1	1
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	1	1	2	1	1
ПАТ «Харківхолодмаш»	1	1	2	1	1
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Трансв'язок»	1	1	1	2	1
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плімба»	1	1	1	2	1
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський електроцитовий завод»	1	1	2	1	1
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	2	1	1	1	1

Ефективність використання виробничих фондів розглянуто як комплексний показник, який включає коефіцієнт фондівддачі, коефіцієнт фондомісткості одиниці продукції та коефіцієнт матеріаломісткості одиниці продукції (табл. 5).

**Таблиця 5.**  
**Якісна оцінка ефективності використання виробничих фондів**

Підприємства	X1	X2	X3	Загальна оцінка мінливості фактору (Ф4)
ПАТ «Електромашина»	2	2	1	2
ПАТ «Харківський завод гідропривід»	1	2	2	2
ПАТ «Автрамат»	1	2	2	2
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	1	2	2	2
ПАТ «Завод Південкабель»	1	2	1	1
ПАТ «Завод Фрунзе»	2	2	2	2
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	2	2	2	2
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	1	1	2	1
ПАТ «Турбоатом»	2	2	2	2
ПАТ «Турбогаз»	1	1	1	1

ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1	2	2	2
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	1	1	2	1
ПАТ «Харківхолодмаш»	1	2	2	2
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1	2	2	2
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Трансв'язок»	1	2	2	2
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»	2	2	2	2
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2	2	2	2
ПрАТ «Харківський електроштитовий завод»	2	2	2	2
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	1	2	2	2

Останнім етапом є розрахунок інтегрального показника ІПП на основі раніше розрахованих якісно-кількісних показників. В табл. 6 представлена узагальнена інформація за чотирма групами факторів відносно аналізованих машинобудівних підприємств Харківської області. На основі показників факторів було сформовано інтегральний показник ІПП.

Як видно з даних табл. 6, машинобудівні підприємства Харківської області мають задовільний рівень фінансово-економічного стану та ефективності використання виробничих фондів, проте спостерігається недостатній рівень якості управління (низький рівень використання організаційних та управлінських важелів забезпечення ІПП) та низький рівень ресурсного потенціалу, який зумовлений дефіцитом фінансових ресурсів, що свідчить про відсутність цілеспрямованих дій підприємств та відповідного організаційного підґрунтя для залучення інвестицій.

**Таблиця 6.**  
**Значення інтегрального показника ІПП**

Підприємства	Ф1	Ф2	Ф3	Ф4	Інтегральний показник ІПП
ПАТ «Електромашина»	2	2	2	2	2,0
ПАТ «Харківський завод гідропривід»	1	1	1	2	1,3
ПАТ «Автрамат»	1	1	1	2	1,3
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	2	1	2	2	1,8
ПАТ «Завод Південкабель»	2	2	2	1	1,8
ПАТ «Завод Фрунзе»	2	2	2	2	2,0
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	1	2	1	2	1,5
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕІТ»	2	1	2	1	1,5
ПАТ «Турбоатом»	2	2	1	2	1,8
ПАТ «Турбогаз»	2	1	2	1	1,5
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1	1	1	2	1,3
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	1	2	1	1	1,3
ПАТ «Харківхолодмаш»	2	2	1	2	1,8
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1	1	2	2	1,5
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Трансв'язок»	1	1	1	2	1,3
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2	2	2	2	2,0
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»	2	1	1	2	1,5
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2	2	2	2	2,0
ПрАТ «Харківський електроштитовий завод»	2	1	1	2	1,5
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	1	1	1	2	1,3

Для отримання та обробки кількісними методами якісної інформації можуть використовуватися вербально-числові шкали, до складу яких входять змістовно кількісні значення або діапазони кількісних значень. Одним з таких методів є шкала Харрінгтона, яка використовується саме для обробки великого масиву статистичної інформації та формалізації якісних оцінок через кількісні показники [5]. В рамках побудови шкали Харрінгтона утворюються три граничних рівня якісних показників цієї шкали: високий, середній та низький.

Для здійснення процедури позиціонування підприємств машинобудівної галузі Харківської області та віднесення їх до групи підприємств певного рівня ІП доцільно використати шкалу Харрінгтона та відповідно до цього методу сформувані три групи інтервалів, що відповідають різними рівнями ІПП (табл. 7).

**Таблиця 7.**  
**Якісна характеристика інтегрального показника ІПП**

Інтервали значень за шкалою	Рівень ІПП
1 – 1,33	низький
1,34 – 1,67	середній
1,68 – 2	високий

Позиціонування досліджених машинобудівних підприємств Харківської області на основі розрахованого інтегрального показника ІПП дозволило визначити, що підприємства, які потрапили до інтервалу від 1 до 1,33 мають низький рівень ІП; підприємства, значення інтегрального показника ІП яких знаходиться в межах від 1,34 до 1,67 мають середній рівень ІП; підприємства, що потрапили до інтервалу від 1,67 до 2 мають високий рівень ІП.

Для практичного визначення впливу мінливості зазначеної групи факторів на діяльність машинобудівних підприємств Харківської області, визначимо рівень ІП цих підприємств за отриманими в табл. 6 значеннями інтегрального показника ІПП (табл. 8).

**Таблиця 8.**  
**Рівень ІПП залежно від значення інтегрального показника ІП**

Підприємство	Інтегральний показник	Рівень ІПП
ПАТ «Електромашина»	2,0	високий
ПАТ «Харківський завод гідропривід»	1,3	низький
ПАТ «Автрамат»	1,3	низький
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	1,8	високий
ПАТ «Завод Південкабель»	1,8	високий
ПАТ «Завод Фрунзе»	2,0	високий
ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»	1,5	середній
ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	1,5	середній
ПАТ «Турбоатом»	1,8	високий
ПАТ «Турбогаз»	1,5	середній
ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»	1,3	низький
ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»	1,3	низький
ПАТ «Харківхолодмаш»	1,8	високий
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1,5	середній
ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Трансв'язок»	1,3	низький
ПрАТ «Харківський завод штампів та пресформ»	2,0	високий
ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»	1,5	середній
ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»	2,0	високий
ПрАТ «Харківський електроштитовий завод»	1,5	середній
ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	1,3	низький

За результатами проведеного аналізу щодо визначення рівня ІПП, доцільно побудувати матрицю щодо позиціонування цих підприємств залежно від визначеного рівня їх ІП. Спираючись на думку Кубаревої І. В., до основних складових матриці доцільно віднести: цілі діяльності підприємства, тип ринкової стратегії, цілі стратегічного управління, акцент та об'єкт стратегії, а також мета залучення інвестицій [4].

Використання зазначених елементів для побудови матриці та позиціонування підприємств є актуальним і для визначення ІП підприємств машинобудівної галузі Харківської області (табл. 9).



Таблиця 9.

## Матриця визначення рівня ІІІ підприємств машинобудівної галузі Харківської області

Рівень ІІІП	Підприємство	Рекомендації з підвищення ІІІП		
		Цілі діяльності (ЦД) Ринкова стратегія (РС)	Ціль стратегічного управління (ЦСУ) Акцент стратегії (АС) Об'єкт стратегії (ОС)	Мета залучення інвестицій
Низький	ПАТ «Харківський завод гідропривід»; ПАТ «Автрамат»; ПАТ «Харківський верстатобудівний завод»; ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе»; ПрАТ «Харківський електротехнічний завод «Трансв'язок»»; ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод»	ЦД: пошук нових ринків збуту; подолання нестачі фінансування та зниження собівартості продукції, яке можливе за рахунок пошуку нових постачальників сировини та інших шляхів зниження собівартості, що поведе за собою підвищення попиту на продукцію та притік додаткових коштів; заміна зношеного обладнання; розширення маркетингових заходів.  РС: Вживання	ЦСУ: Реструктуризація та реорганізація  АС: раціоналізація масштабів і напрямів діяльності підприємства  ОС: внутрішні бізнес-процеси	Підтримка та стабілізація поточного стану підприємства
Середній	ПАТ «Куп'янський машинобудівний завод»; ПАТ «Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»»; ПАТ «Турбогаз»; ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»»; ПрАТ «Харківський машинобудівний завод «Плінфа»»; ПрАТ «Харківський електроштитовий завод»	ЦД: Диверсифікація та удосконалення продукції підприємства та розширення ринкових позицій  РС: Закріплення Стабілізація Розвиток	ЦСУ: Вдосконалення виробничої та збутової діяльності  АС: освоєння нових виробничих потужностей та розширення продуктової лінійки  ОС: ринкові/галузеві можливості	Нарощення інвестиційного потенціалу, максимізація прибутку підприємства, задоволення потреб власників через підвищення вартості підприємства
Високий	ПАТ «Електромашина»; ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»; ПАТ «Завод Південкабель»; ПАТ «Завод Фрунзе»; ПАТ «Турбоатом»; ПАТ «Харківхолодмаш»; ПрАТ «Харківський завод штамів та пресформ»; ПрАТ «Лозівський завод «Трактородеталь»»	ЦД: Оптимізація, забезпечення стабільних параметрів діяльності через утримання та посилення завойованих ринкових позицій  РС: Розвиток Розширення Реалізація потенціалів	ЦСУ: Інтеграція діяльності підприємства  АС: модернізація виробництва та підвищення вартості підприємства  ОС: рентабельність інвестицій та вартість капіталу підприємства	Реалізація інвестиційного потенціалу підприємства, вихід на нові ринки

Побудова відповідної матриці дозволить визначити основні цілі діяльності підприємства, визначити тип ринкової стратегії та запропонувати управлінські рішення щодо підвищення ІІІ (табл. 9). Позичування підприємств відповідно до цієї матриці дозволить сформулювати рекомендації, спрямовані на підвищення якості управління. Як видно з представленої матриці, кожне підприємство віднесено до однієї з трьох груп, залежно від рівня ІІІ, який визначено на основі розрахованого раніше інтегрального показника ІІІ.

До першої групи «Низький рівень ІІІП» потрапили підприємства, які мають низький рівень розвитку, знаходяться на стадії занепаду та потребують реструктуризації їхньої діяльності. Ціллю діяльності таких підприємств є пошук нових ринків збуту, подолання нестачі фінансування та зниження собівартості продукції, яке можливе за рахунок пошуку нових постачальників сировини та інших шляхів зниження собівартості, що

спрямує підвищення попиту на продукцію та притік додаткових коштів, заміна зношеного обладнання, розширення маркетингових заходів, а ринковою стратегією є виживання. Ціллю стратегічного управління є реструктуризація та реорганізація, акцент стратегії робиться на раціоналізації масштабів і напрямів діяльності підприємства, а об'єктом стратегії є внутрішні бізнес-процеси. Інвестиції на таких підприємствах залучаються задля підтримки та стабілізації існуючої діяльності.

До другої групи «Середній рівень ІПП» увійшли підприємства, які мають середнє значення інтегрального показника, знаходяться на стадії розвитку та мають потенціал до розширення. Цілями діяльності таких підприємств є диверсифікація та удосконалення якості продукції підприємства та розширення ринкових позицій, а ринковою стратегією – закріплення своїх поточних позицій і подальший розвиток та стабілізація. Ціль стратегічного управління сконцентровано на вдосконаленні виробничої та збутової діяльності, акцент стратегії робиться на освоєнні нових виробничих потужностей та розширенні продуктової лінійки, а об'єктом стратегії виступають ринкові та галузеві можливості підприємств. Інвестиції на таких підприємствах залучаються задля нарощення інвестиційного потенціалу, максимізація прибутку підприємства та задоволення потреб власників через підвищення вартості підприємства.

Підприємства третьої групи «Високий рівень ІПП» мають найвищі значення інтегрального показника та мають потенціал до оптимізації вартості свого підприємства. Цілями діяльності цих підприємств є оптимізація, забезпечення стабільних параметрів діяльності через утримання та посилення завойованих ринкових позицій, ринковою стратегією є розвиток, розширення та реалізація потенціалів. Інвестиції на таких підприємствах залучаються задля реалізації інвестиційного потенціалу підприємства та виходу на нові ринки.

**Висновки.** Під час проведення аналізу ІП підприємств машинобудування Харківської області виявлено негативну тенденцію відповідних показників, що стало причиною для проведення аналізу та виокремленню сукупності показників, які здійснюють найбільший вплив на рівень ІП цих підприємств та свідчать про ефективність (або неефективність) їхньої діяльності. Результати розрахунків в розрізі сформованих груп факторів дозволили визначити рівень ІПП та запропонувати відповідні управлінські рішення щодо підвищення ІП за визначеними напрямками її забезпечення.

#### Література.

1. Бланк І. А. Управління інвестиціями підприємства / І. А. Бланк. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 480 с.
2. Верзакова Є. А. Оцінка інвестиційної привабливості галузей виробничої сфери / Є. А. Верзакова // Сучасні проблеми науки. – 2014.– №8. – С. 23-28.
3. Голіков А.П. Харківська область, регіональний розвиток: стан і перспективи: монографія / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, М.В. Шуба / За ред. чл.-кор. НАН України, проф. В.С. Бакірова. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 224с.
4. Ковальов В. М. Інтегральна оцінка методів економічного управління підприємствами і персоналом / В. М. Ковальов, Ю. В. Яковлева // Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 2 (18). – С. 84-89.
5. Кубарева І. В. Механізм забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (за матеріалами фармацевтичних підприємств України) : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / І. В. Кубарева; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – Київ, 2015. – 20 с.
6. Трояновский В.М. Математическое моделирование в менеджменте: уч. пос. / В.М. Трояновский. – [2-е изд., доп. и перераб.] – М.: РДЛ, 2002. – 256с.

#### References.

1. Blank, I.A. (2003), *Upravlinnia investytsiinykh pidpriemstva* [Investment management company], . Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine.
2. Verzakova, Ye.A. (2014), "Otsinka investytsiynoi pryvablyvosti haluzej vyrobnychoi sfery" *Suchasni problemy nauky.*, vol.8., pp. 23-28.
3. Holikov, A.P. Kazakova, N.A. and Shuba, M.V. (2012), *Kharkivs'ka oblast', rehional'nyj rozvytok: stan i perspektvy: monohrafiia* [Kharkiv region, regional development: state and prospects], KhNU imeni V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine.
4. Koval'ov, V.M. and Yakovlieva, Yu.V. (2015), *Intehral'na otsinka metodiv ekonomichnoho upravlinnia pidpriemstvamy i personalom, Visnyk Berdians'koho un-tu menedzhmentu i biznesu*, vol. 2 (18), pp. 84-89.
5. Kubareva, I.V. (2015), "Mekhanizm zabezpechennia investytsiynoi pryvablyvosti pidpriemstva (za materialamy farmatsevtichnykh pidpriemstv Ukrainy)", Ph.D. Thesis, Global economy, DVNZ "Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Het'mana", Kyiv, Ukraine.
6. Troianovskiy, V.M. (2002), *Matematycheskoe modelyrovanye v menedzhmente: uch. pos.* [Mathematical modeling in management], 2nd ed, RDL, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2018 р.